

Expertisecentrum
seksualiteit

datum

23-7-2024

projectnummer

NL0312MR

auteurs

Anne Oldenhof

Jos Vroege

Hanneke de Graaf

copyright

© Rutgers 2024

PSTG-rapport 2023

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Registratiegegevens 2023	4
2.1	Demografische gegevens nieuwe cliënten	4
2.2	Verwijzer	5
2.3	Hoofddiagnose volgens DSM-5	6
2.4	Belangrijkste seks & gender probleem	7
2.5	Advies na intake	10
3	Discussie	11
4	Literatuur	13
5	Bijlagen	14
5.1	Registratieformulier PSTG	14
5.2	Aantal nieuwe cliënten	16
5.3	Percentage nieuwe cliënten met genderdysforie	16
5.4	PSTG-samenstelling	17

1 Inleiding

Voor u ligt het tiende rapport met registratiegegevens van het Platform van Seksuologie & Transgenderzorg teams in GGZ-instellingen (PSTG) – voorheen: Platform van Seksuologische Teams in GGZ-instellingen. Het PSTG werd in 2004 opgericht op initiatief van Parnassia, Altrecht en de Rutgers NISSO Groep in het kader van het project 'Seksualiteitshulpverlening in de tweedelijns GGZ' (Vroege, 2006). Het eerste PSTG-rapport verscheen in 2009.

Het PSTG is een overlegplatform: tweemaal per jaar wordt een vergadering belegd waarin wordt gediscussieerd over de seksualiteitshulpverlening bij GGZ-instellingen, zowel op organisatorisch als op inhoudelijk gebied. Dit overleg is gekoppeld aan het GGZ-Genderoverleg – een overleg van de PSTG-leden met vertegenwoordigers van het Kennis- en Zorgcentrum Genderdysforie in het Amsterdam UMC.

Het PSTG bestaat momenteel uit 10 (vestigingen van) GGZ-instellingen met seksuologie & transgenderzorg teams. Het systematisch registreren van een aantal gegevens over de hulpverlening bij deze instellingen is een kernactiviteit van dit platform.

Het doel van de registratie

De PSTG-registratie is bedoeld om inzicht te krijgen in wat voor cliënten een beroep doen op de seksuologie & transgenderzorg teams bij GGZ-instellingen en wat voor problemen zij hebben.

Wat wordt geregistreerd?

Iedere deelnemende instelling registreert bij aanvang van de behandeling een aantal gegevens: geslacht, geboortjaar, geboorteland, geslacht partner, datum eerste gesprek, verwijzer, hoofdiagnose volgens DSM, belangrijkste seks & gender probleem en advies na intake. Sinds 2016 worden bij afronding van de behandeling geen gegevens meer geregistreerd. Dat is om deelname aan de registratie zo laagdrempelig mogelijk te maken.

Wie hebben er geregistreerd?

Over 2023 hebben zeven (vestigingen van) GGZ-instellingen geregistreerd: PsyQ Almere, PsyQ Beverwijk, PsyQ Den Haag, PsyQ Groningen, PsyQ Rotterdam, PsyQ Utrecht en PsyQ Zaandam. Bij PsyQ Groningen hebben niet alle hulpverleners gegevens aangeleverd. Van GGZ Eindhoven, PsyQ Leiden en PsyQ Tilburg zijn dit jaar geen gegevens beschikbaar.

Opbouw van het rapport

In hoofdstuk 2 worden de registratiegegevens van 2023 gepresenteerd, gevolgd door een bespreking van de resultaten in hoofdstuk 3. Daarna volgt de literatuurlijst, een bijlage met het gebruikte registratieformulier, een bijlage met het aantal nieuwe cliënten bij de deelnemende (vestigingen van) GGZ-instellingen in 2003-2023, een bijlage met het percentage nieuwe cliënten met genderdysforie in 2003-2023 en een overzicht van de huidige deelnemers aan het PSTG.

2 Registratiegegevens 2023

2.1 Demografische gegevens nieuwe cliënten

	Almere	Beverwijk	Den Haag	Groningen (niet compleet)	Rotterdam	Utrecht	Zaandam	Totaal
Geslacht cliënt (%)								
Man	48	44	74	48	52	38	60	55
Vrouw	52	56	26	52	33	28	40	38
Anders	0	0	0	0	15	35	0	7
Onbekend	0	0	0	0	0	0	0	0
Relatiestatus (%)								
Man met vrouwelijke partner	12	4	34	12	26	10	21	21
Man met mannelijke partner	12	0	5	1	3	5	4	4
Man zonder partner	24	39	35	35	24	21	35	30
Vrouw met mannelijke partner	32	13	11	24	15	14	13	16
Vrouw met vrouwelijke partner	4	4	3	4	4	0	3	3
Vrouw zonder partner	16	35	13	23	14	14	23	18
Anders	0	4	0	0	15	36	2	8
Onbekend	0	0	0	0	0	0	1	0
Leeftijd (%)								
10-19 jaar	4	17	8	2	5	10	15	8
20-29 jaar	48	48	42	59	51	50	48	50
30-39 jaar	24	13	26	26	26	28	16	24
40-49 jaar	12	0	12	7	8	9	10	9
50-59 jaar	8	13	8	4	6	2	5	6
60-69 jaar	4	4	5	2	3	2	5	3
70 jaar en ouder	0	4	0	0	1	0	1	1
Onbekend	0	0	0	0	0	0	0	0
Gemiddelde leeftijd	32,2	31,1	33,1	30,0	31,7	29,2	30,5	31,2
Migratie achtergrond* (%)								
Nederlands	48	87	77	93	70	85	60	75
Migrant	32	4	15	5	13	12	14	13
Kind van migrant	20	9	7	2	17	3	8	9
Onbekend	0	0	1	0	0	0	17	3
Etnische achtergrond** (%)								
Nederlands	48	87	77	93	70	85	60	75
Europees	16	0	10	5	12	7	8	9
Niet-Europees	36	13	12	2	18	9	15	13
Onbekend	0	0	1	0	0	0	17	3
Totaal aantal (n)	25	23	110	98	157	58	111	582

*Bij een Nederlandse achtergrond is iemand en beide ouders in Nederland geboren. Bij een migrant zijn de cliënt en (een van) de ouders niet in Nederland geboren. Bij een kind van een migrant is de cliënt in Nederland geboren en (een van) de ouders niet.

**Bij een Nederlandse achtergrond is iemand en beide ouders in Nederland geboren. Indien iemand buiten Nederland is geboren, dan is het geboorteland het land van herkomst. Als iemand in Nederland is geboren en een ouder of beide ouders zijn buiten Nederland geboren, dan is het geboorteland van de ouders het herkomstland. Indien de ouders in verschillende niet-Nederlandse landen geboren zijn, is het geboorteland van de moeder leidend.

Etnische achtergrond* (%)	Almere	Beverwijk	Den Haag	Groningen (niet compleet)	Rotterdam	Utrecht	Zaandam	Totaal
Nederland	48	87	77	93	70	85	60	75
Turkije	12	0	4	0	3	2	1	2
Rest Europa	4	0	6	5	9	5	7	7
Marokko	0	0	0	0	0	2	2	1
Rest Afrika	4	0	1	1	2	0	2	2
Ned. Antillen en Aruba	0	0	2	0	5	0	1	2
Suriname	4	4	3	0	3	0	4	2
Rest Midden- en Zuid-Amerika	8	0	2	0	0	0	0	1
Noord-Amerika	4	0	0	0	1	0	1	1
Indonesië/voorm. Ned.-Indië	4	0	0	1	1	0	0	1
Japan	0	0	1	0	1	0	0	0
Rest Azië	12	9	3	0	4	5	5	4
Australië, Oceanië	0	0	0	0	1	2	0	0
Onbekend	0	0	1	0	0	0	17	3
Totaal aantal (n)	25	23	110	98	158	58	111	582

*Op basis van geboorteland ouders, waarbij de in het buitenland geboren ouder als leidend wordt genomen. Indien de ouders in verschillende niet-Nederlandse landen geboren zijn, is het geboorteland van de moeder leidend.

2.2 Verwijzer

Verwijzer (%)	Almere	Beverwijk	Den Haag	Groningen (niet compleet)	Rotterdam	Utrecht	Zaandam	Totaal
Huisarts / poh-ggz	24	74	87	37	68	71	69	65
Soa-polikliniek / sense	0	0	0	0	0	0	0	0
Basis-ggz in eigen instelling	0	0	2	1	1	2	2	1
Basis-ggz elders	0	0	2	0	3	2	2	2
Specialistische ggz in eigen instelling	64	22	3	62	20	16	23	26
Specialistische ggz elders	12	0	4	0	8	9	5	5
Justitiële hulpverlening	0	0	0	0	0	0	0	0
Polikliniek seksuologie somatisch ziekenhuis	0	0	0	0	0	2	0	0
Somatisch specialist somatisch ziekenhuis	0	0	3	0	0	0	0	1
Psycholoog/psychiater somatisch ziekenhuis	0	0	0	0	0	0	0	0
Genderteam somatisch ziekenhuis	0	4	0	0	0	0	0	0
Anders	0	0	0	0	1	0	0	0
Onbekend	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal aantal (n)	25	23	110	98	157	58	111	582

2.3 Hoofddiagnose volgens DSM-5

Hoofddiagnose volgens DSM-5 (%)	Almere	Beverwijk	Den Haag	Groningen (niet compleet)	Rotterdam	Utrecht	Zaandam	Totaal
Neurobiologische ontwikkelingsstoornis	36	9	17	21	3	10	6	12
Schizofreniespectrum- of andere psychotische stoornis	0	0	1	2	0	0	0	1
Bipolaire-stemmingsstoornis	0	0	1	2	3	0	3	2
Depressieve-stemmingsstoornis	12	0	10	9	6	17	12	10
Angststoornis	4	4	3	5	8	3	5	5
Obsessieve-compulsieve of verwante stoornis	4	0	0	1	0	0	1	1
Psychotrauma- of stressorgerelateerde stoornis	24	4	8	11	6	3	6	8
Dissociatieve stoornis	0	0	0	0	0	0	0	0
Somatisch-symptoomstoornis of verwante stoornis	0	0	0	3	0	0	0	1
Voedings- of eetstoornis	0	0	0	1	1	0	0	0
Stoornis in de zindelijkheid	0	0	0	0	0	0	0	0
Slaap-waakstoornis	0	0	0	0	0	0	0	0
Seksuele disfunctie	0	0	1	0	1	0	0	1
Genderdysforie	16	70	19	22	50	50	41	37
Disruptieve, impulsbeheersings- of andere gedragsstoornis	0	0	1	0	5	0	0	1
Middelgerelateerde of verslavingsstoornis	0	0	4	1	1	0	2	1
Neurocognitieve stoornis	0	0	1	0	0	0	0	0
Persoonlijke stoornis	4	4	19	20	3	5	1	9
Parafiele stoornis	0	0	0	0	3	3	2	1
Overige psychische stoornis	0	9	10	0	12	7	21	10
Bewegingsstoornis of andere bijwerking van medicatie	0	0	0	0	0	0	0	0
Ander probleem dat reden voor zorg kan zijn	0	0	1	0	0	0	1	0
Onbekend	0	0	5	0	1	0	0	1
Totaal aantal (n)	25	23	110	98	157	58	111	582

2.4 Belangrijkste seks & gender probleem

	Almere	Beverwijk	Den Haag	Groningen (niet compleet)	Rotterdam	Utrecht	Zaandam	Totaal
Seks & gender probleem (%)								
Problemen seksueel verlangen	24	9	27	29	26	18	25	24
11 Verminderd seksueel verlangen	8	0	7	24	10	7	4	10
12 Seksuele aversie	4	0	0	1	3	2	1	1
13 Overmatig seksueel verlangen	12	9	20	4	13	9	20	13
18 Anders	0	0	0	0	0	0	0	0
Problemen seksuele opwinding	20	4	9	7	10	5	6	8
21 Probleem subjectieve opwinding	8	4	2	0	3	3	1	2
22 Erectie-/lubricatieprobleem	12	0	6	7	6	2	5	6
28 Anders	0	0	1	0	1	0	0	0
Problemen orgasme	12	0	4	1	1	2	0	2
31 Orgasme probleem	4	0	1	1	1	2	0	1
32 Voortijdig orgasme	4	0	2	0	0	0	0	1
33 Anhedonisch orgasme	0	0	0	0	0	0	0	0
34 Ejaculatieprobleem	4	0	1	0	0	0	0	0
38 Anders	0	0	0	0	0	0	0	0
Seksuele-pijnproblemen	4	4	3	4	7	2	1	3
41 Dyspareunie	4	4	2	1	5	2	1	2
42 Vaginisme	0	0	1	3	2	0	0	1
43 Pijn andere lichaamsdelen	0	0	0	0	0	0	0	0
44 Verminderde gevoeligheid geslachtsdelen	0	0	0	0	0	0	0	0
48 Anders	0	0	0	0	0	0	0	0
50 Parafilie	0	0	1	2	3	0	2	2
60 Genderdysforie	28	83	44	44	49	66	53	50
Seksueel misbruik/geweld	0	0	1	9	1	0	5	3
71 Problematiek dader	0	0	0	0	0	0	0	0
72 Problematiek slachtoffer	0	0	1	9	1	0	5	3
78 Anders	0	0	0	0	0	0	0	0
Seksuele ontevredenheid	12	0	2	4	4	6	9	5
81 Over frequentie seksueel contact	0	0	0	0	0	0	1	0
82 Over aard seksueel contact	0	0	2	0	0	3	1	1
83 Over seksueel contact met derde(n)	0	0	0	0	1	0	0	0
84 Over eigen seksuele oriëntatie	4	0	0	2	1	0	6	2
85 Over eigen uiterlijk	0	0	0	0	2	3	1	1
86 Over ontbreken partner	4	0	0	0	0	0	0	0
88 Anders	4	0	0	2	0	0	0	1
91 Ander seksueel probleem	0	0	0	0	1	0	1	0
Overige	0	0	0	0	0	0	0	0
Onbekend	0	0	10	0	0	2	0	2
Totaal aantal (n)	25	23	110	98	157	58	111	582

2.4.1 Belangrijkste seks & gender probleem mannen

	Almere	Beverwijk	Den Haag	Groningen (niet compleet)	Rotterdam	Utrecht	Zaandam	Totaal
Seksueel hoofdprobleem (%)								
Problemen seksueel verlangen	8	20	31	19	25	23	32	27
11 Verminderd seksueel verlangen	0	0	4	13	6	0	2	5
12 Seksuele aversie	0	0	0	0	1	0	0	1
13 Overmatig seksueel verlangen	8	20	27	6	18	23	30	21
18 Anders	0	0	0	0	0	0	0	0
Problemen seksuele opwinding	33	0	8	15	15	10	8	12
21 Probleem subjectieve opwinding	8	0	1	0	4	5	0	2
22 Erectie-/lubricatieprobleem	25	0	7	15	11	5	8	10
28 Anders	0	0	0	0	0	0	0	0
Problemen orgasme	16	0	5	0	0	0	0	3
31 Orgasme probleem	0	0	1	0	0	0	0	1
32 Voortijdig orgasme	8	0	3	0	0	0	0	1
33 Anhedonisch orgasme	0	0	0	0	0	0	0	0
34 Ejaculatieprobleem	8	0	1	0	0	0	0	1
38 Anders	0	0	0	0	0	0	0	0
Seksuele-pijnproblemen	0	0	0	0	1	0	0	0
41 Dyspareunie	0	0	0	0	1	0	0	0
42 Vaginisme	0	0	0	0	0	0	0	0
43 Pijn andere lichaamsdelen	0	0	0	0	0	0	0	0
44 Verminderde gevoeligheid geslachtsdelen	0	0	0	0	0	0	0	0
48 Anders	0	0	0	0	0	0	0	0
50 Parafilie	0	0	1	4	6	0	3	3
60 Genderdysforie	17	80	41	53	48	59	42	46
Seksueel misbruik/geweld	0	0	0	2	0	0	5	1
71 Problematiek dader	0	0	0	0	0	0	0	0
72 Problematiek slachtoffer	0	0	0	2	0	0	5	1
78 Anders	0	0	0	0	0	0	0	0
Seksuele ontevredenheid	24	0	3	6	3	5	12	6
81 Over frequentie seksueel contact	0	0	0	0	0	0	2	0
82 Over aard seksueel contact	0	0	3	0	0	5	0	1
83 Over seksueel contact met derde(n)	0	0	0	0	0	0	0	0
84 Over eigen seksuele oriëntatie	8	0	0	2	1	0	8	3
85 Over eigen uiterlijk	0	0	0	0	2	0	2	1
86 Over ontbreken partner	8	0	0	0	0	0	0	0
88 Anders	8	0	0	4	0	0	0	1
91 Ander seksueel probleem	0	0	0	0	1	0	2	1
Overige	0	0	0	0	0	0	0	0
Onbekend	0	0	11	0	0	5	0	3
Totaal aantal (n)	12	10	81	47	82	22	67	321

2.4.2 Belangrijkste seks & gender probleem vrouwen

	Almere	Beverwijk	Den Haag	Groningen (niet compleet)	Rotterdam	Utrecht	Zaandam	Totaal
Seksueel hoofdprobleem (%)								
Problemen seksueel verlangen	38	0	17	37	37	31	14	27
11 Verminderd seksueel verlangen	15	0	17	33	21	25	7	19
12 Seksuele aversie	8	0	0	2	6	6	2	3
13 Overmatig seksueel verlangen	15	0	0	2	10	0	5	5
18 Anders	0	0	0	0	0	0	0	0
Problemen seksuele opwinding	8	8	9	0	6	0	2	5
21 Probleem subjectieve opwinding	8	8	3	0	4	0	2	3
22 Erectie-/lubricatieprobleem	0	0	3	0	0	0	0	1
28 Anders	0	0	3	0	2	0	0	1
Problemen orgasme								
31 Orgasme probleem	8	0	0	2	0	0	0	1
32 Voortijdig orgasme	0	0	0	0	0	0	0	0
33 Anhedonisch orgasme	0	0	0	0	0	0	0	0
34 Ejaculatieprobleem	0	0	0	0	0	0	0	0
38 Anders	0	0	0	0	0	0	0	0
Seksuele-pijnproblemen	8	8	10	8	18	6	2	9
41 Dyspareunie	8	8	7	2	12	6	2	6
42 Vaginisme	0	0	3	6	6	0	0	3
43 Pijn andere lichaamsdelen	0	0	0	0	0	0	0	0
44 Verminderde gevoeligheid geslachtsdelen	0	0	0	0	0	0	0	0
48 Anders	0	0	0	0	0	0	0	0
50 Parafilie	0	0	0	0	0	0	0	0
60 Genderdysforie	39	85	52	35	31	50	71	48
Seksueel misbruik/geweld	0	0	3	15	4	0	5	6
71 Problematiek dader	0	0	0	0	0	0	0	0
72 Problematiek slachtoffer	0	0	3	15	4	0	5	6
78 Anders	0	0	0	0	0	0	0	0
Seksuele ontevredenheid	0	0	0	2	6	13	7	5
81 Over frequentie seksueel contact	0	0	0	0	0	0	0	0
82 Over aard seksueel contact	0	0	0	0	0	0	2	1
83 Over seksueel contact met derde(n)	0	0	0	0	2	0	0	1
84 Over eigen seksuele oriëntatie	0	0	0	2	2	0	5	2
85 Over eigen uiterlijk	0	0	0	0	2	13	0	1
86 Over ontbreken partner	0	0	0	0	0	0	0	0
88 Anders	0	0	0	0	0	0	0	0
91 Ander seksueel probleem	0	0	0	0	0	0	0	0
Overige	0	0	0	0	0	0	0	0
Onbekend	0	0	7	0	0	0	0	1
Totaal aantal (n)	13	13	29	51	52	16	44	218

2.5 Advies na intake

	Almere	Beverwijk	Den Haag	Groningen (niet compleet)	Rotterdam	Utrecht	Zaandam	Totaal
Advies na intake (%)								
Nadere diagnostiek (nog geen behandeladvies)	8	4	10	0	1	0	5	3
Behandeling bij seks & gender team	76	57	64	35	70	91	68	64
Behandeling bij seks & gender team + behandeling elders	4	26	4	65	22	3	17	22
Behandeling elders	0	0	7	0	5	2	5	4
Terug naar verwijzer	4	13	14	0	3	3	5	5
Onbekend	8	0	2	0	0	0	1	1
Totaal aantal (n)	25	23	110	98	157	58	111	582

In dit rapport worden de registratiegegevens over 2023 van de seksuologie & transgenderzorg teams in zeven (vestigingen van) GGZ-instellingen gepresenteerd. Het aantal vestigingen dat gegevens aanleverde is gelijk aan vorig jaar. Het aantal nieuwe cliënten waarover wordt gerapporteerd is hoger: bijna net zo hoog als in 2021, toen ook gegevens van PsyQ Leiden, PsyQ Goes en GGZ Eindhoven beschikbaar waren (Zie bijlage 5.2 en: Vroege, 2006; Kedde, 2009; Kruijer e.a., 2011; Hehenkamp & Van Zenderen, 2015; Tijdink, e.a., 2019, 2020; De Graaf & Vroege, 2020; Oldenhof e.a., 2021, 2022, 2023).

Acht van de 18 (vestigingen van) GGZ-instellingen die ooit gegevens hebben aangeleverd, maken thans geen onderdeel meer uit van het PSTG: PsyQ Heerlen, PsyQ Goes, Altrecht, Eleos-Midden, Eleos-Noordoost, Emergis, GGZ Ingeest en GGZ Friesland (zie: bijlage 5.2.). Al deze (vestigingen van) GGZ-instellingen beschikken niet meer over een seksuologie & transgenderzorg team ⁽¹⁾.

Bij de zeven seksuologie & transgenderzorg teams die over 2023 gegevens hebben aangeleverd, meldden zich in totaal 582 nieuwe cliënten. In 2022 waren dat 486 nieuwe cliënten. Van de cliënten is 55% van het mannelijk geslacht en heeft tenminste de helft (48%) geen partner. Meer dan de helft (58%) is jonger dan 30 jaar oud. Eén op de vijf (22%) heeft een migratieachtergrond. De verwijzer is in twee derde van de gevallen de huisarts / poh-ggz (65%) en in een op de vier gevallen de specialistische GGZ in de eigen instelling (26%).

De hoofddiagnose volgens de DSM blijkt in 37% van de gevallen genderdysforie, in 1% van de gevallen een seksuele disfunctie, in 1% van de gevallen een parafiele stoornis en in 10% van de gevallen een overige psychische stoornis – een classificatie gebruikt bij de hyperseksuele stoornis en bij een egodystone seksuele oriëntatie (in de DSM-IV nog geclassificeerd als seksuele stoornis NAO). Genderdysforie is ook in 2023 de meest gebruikte hoofddiagnose. Belangrijke andere hoofddiagnoses zijn neurobiologische ontwikkelingsstoornis (12%), depressieve-stemmingsstoornis (10%), persoonlijkheidsstoornis (9%) en psychotrauma- of stressorgerelateerde stoornis (8%).

Het belangrijkste seks & gender probleem van de cliënt kan in 2023 in 24% van de gevallen worden aangemerkt als een seksuele disfunctie, in 15% van de gevallen als een parafiele of hyperseksuele stoornis, in 50% van de gevallen als genderdysforie en in 2% van de gevallen als een egodystone seksuele oriëntatie ⁽²⁾. In 2003-2013 was het percentage cliënten met genderdysforie – toen aangeduid als genderidentiteitsprobleem – 3 tot 6%. In 2016-2023 nam dat toe van 13% tot 50% (zie: bijlage 5.3.).

.....
¹ Datzelfde geldt voor zeven (vestigingen van) GGZ-instellingen die wel participeerden in het PSTG, maar nooit gegevens hebben aangeleverd: PsyQ Amsterdam, PsyQ Roermond, Eleos-Zuidwest, GGZ Breburg, GGZ Centraal, GGNet en GGNet-Scelta.

² Bij problemen met het seksueel verlangen (met uitzondering van: overmatig seksueel verlangen), problemen met de seksuele opwinding, problemen met het orgasme en seksuele-pijnproblemen is sprake van een seksuele disfunctie. Bij overmatig seksueel verlangen is sprake van een hyperseksuele stoornis. Seksuele ontevredenheid over de eigen seksuele oriëntatie duidt op een egodystone seksuele oriëntatie.

Na de intake worden negen op de tien cliënten (86%) bij het seksuologie & transgenderzorg team in behandeling genomen, al dan niet in combinatie met een behandeling elders. Dat is duidelijk vaker dan in 2022 (toen: 74%) en ongeveer net zo vaak als in 2021 (toen: 85%). Soms worden beslissingen daaromtrent opgeschort en volgt eerst nadere diagnostiek (3%). Een op de tien cliënten wordt na de intake verwezen naar elders (4%) of terugverwezen naar de verwijzer (5%). Daarbij zal het onder meer gaan om cliënten met genderdysforie die op zoek zijn naar een verklaring dat een genderbevestigende somatische behandeling geïndiceerd is: dat soort verklaringen worden door de PSTG-leden niet gegeven. Daarnaast zal het gaan om cliënten met een seksuele disfunctie als hoofddiagnose: daarvan wordt de behandeling in de specialistische GGZ niet vergoed.

4 Literatuur

- Graaf, H., de & Vroege, J. (2020). *PSTG-rapport 2019*. Utrecht: Platform van Seksuologische Teams in GGZ instellingen / Rutgers.
- Hehenkamp, L., & Zenderen, K. van (2015). *PSTG-registratie 2010-2013*. Utrecht: Platform van Seksuologische Teams in GGZ instellingen / Rutgers WPF.
- Kedde, H. (2009). *PSTG-registratie 2007*. Utrecht: Platform van Seksuologische Teams in GGZ instellingen / Rutgers Nisso Groep.
- Kruijer, H., Kedde, H., & Vroege, J. (2011). *PSTG-registratie 2008-2009*. Utrecht: Platform van Seksuologische Teams in GGZ instellingen / Rutgers WPF.
- Oldenhof, A., Vroege, J., & Graaf, H. de (2021). *PSTG-rapport 2020*. Utrecht: Platform van Seksuologie & Transgenderzorg teams in GGZ instellingen / Rutgers.
- Oldenhof, A., Vroege, J., & Graaf, H. de (2022). *PSTG-rapport 2021*. Utrecht: Platform van Seksuologie & Transgenderzorg teams in GGZ instellingen / Rutgers.
- Oldenhof, A., Vroege, J., & Graaf, H. de (2023). *PSTG-rapport 2022*. Utrecht: Platform van Seksuologie & Transgenderzorg teams in GGZ instellingen / Rutgers.
- Tijdink, S., Vroege, J., & Graaf, H. de (2019). *PSTG-rapport 2016-2017*. Utrecht: Platform van Seksuologische Teams in GGZ instellingen / Rutgers.
- Tijdink, S., Vroege, J., & Graaf, H. de (2020). *PSTG-rapport 2018*. Utrecht: Platform van Seksuologische Teams in GGZ instellingen / Rutgers.
- Vroege, J.A. (2006). *Seksualiteitshulpverlening in de tweedelijns GGZ. Een ontwikkelproject*. Utrecht: Rutgers Nisso Groep.

5 Bijlagen

5.1 Registratieformulier PSTG

Registratie Seks & Gender Team GGZ				vanaf 2021
<i>Persoonsgegevens cliënt</i>		<i>Persoonsgegevens eventuele partner</i>		
Geslacht cliënt (volgens EPD) 1 = Man / 2 = Vrouw / 4 = Anders	☐	Geslacht partner 1 = Man / 2 = Vrouw / 4 = Anders / 3 = Geen partner	☐	
Geboortejaar cliënt jjjj	<input type="text"/>			
Geboorteland 99 = Onbekend	Cliënt	Vader	Moeder	
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	
<i>In te vullen na intake bij seks & gender team</i>				
Datum eerste gesprek dd-mm-jjjj	<input type="text"/>			
Verwijzer	<input type="text"/>			
	11 Huisarts / poh-ggz 21 Soa-polikliniek / sense 31 Basis-ggz in eigen instelling 32 Basis-ggz elders 41 Specialistische ggz in eigen instelling 42 Specialistische ggz elders 51 Justitiële hulpverlening 61 Polikliniek seksuologie in somatisch ziekenhuis 62 Somatisch specialist in somatisch ziekenhuis 63 Psycholoog / psychiater in somatisch ziekenhuis 64 Genderteam in somatisch ziekenhuis 88 Anders, namelijk:.....			
Hoofddiagnose volgens DSM-5	<input type="text"/>			
	501 Neurobiologische ontwikkelingsstoornis 502 Schizofreniespectrum- of andere psychotische stoornis 503 Bipolaire-stemmingsstoornis 504 Depressieve-stemmingsstoornis 505 Angststoornis 506 Obsessieve-compulsieve of verwante stoornis 507 Psychotrauma- of stressorgerelateerde stoornis 508 Dissociatieve stoornis 509 Somatisch-symptoomstoornis of verwante stoornis 510 Voedings- of eetstoornis 511 Stoomis in de zindelijkheid	512 Slaap-waakstoornis 513 Seksuele disfunctie 514 Genderdysforie 515 Disruptieve, impulsbeheersings- of andere gedragsstoornis 516 Middelgerelateerde of verslavingsstoornis 517 Neurocognitieve stoornis 518 Persoonlijkheidsstoornis 519 Parafiele stoornis 520 Overige psychische stoornis 521 Bewegingsstoornis of andere bijwerking van medicatie 522 Ander probleem dat reden voor zorg kan zijn		
(Belangrijkste) seks & gender probleem cliënt	<input type="text"/>	Seks & gender nevenproblemen 00 = Geen nevenprobleem	<input type="text"/>	
Advies na intake	<input type="text"/>			
	1 Nadere diagnostiek (nog geen behandeladvies) 2 Behandeling bij seks & gender team 3 Behandeling bij seks & gender team + behandeling elders 4 Behandeling elders 5 Terug naar verwijzer			

Codering seks & gender problemen - GGZ																													
Problemen met het seksueel verlangen (zie ook 81)																													
11	Verminderd seksueel verlangen (weinig of geen zin in seks)																												
12	Seksuele aversie (angst voor/afkeer van seks)																												
13	Overmatig seksueel verlangen (geobsedeerd door/verslaafd aan seks, etc.)																												
18	Ander probleem met het seksueel verlangen, namelijk:																												
Problemen met de seksuele opwinding																													
21	Probleem met de subjectieve seksuele opwinding (geen, weinig intens, of maar kort aanhoudend gevoel van seksuele opwinding; erectie/lubricatie oonaangetast)																												
22	Erectie-/lubricatieprobleem (penis/vagina niet, niet voldoende, of maar korte tijd stijf/vochtig)																												
28	Ander probleem met de seksuele opwinding, namelijk:																												
Problemen met het orgasme																													
31	Orgasme problemen (geen of vertraagd optredend orgasme)																												
32	Voortijdig orgasme																												
33	Anhedonisch orgasme (wel de fysiologische reacties horend bij het orgasme, maar geen of weinig intens orgasmegevoel)																												
34	Ejaculatieprobleem (wel orgasme, maar geen, weinig krachtige, of retrograde ejaculatie)																												
38	Ander probleem met het orgasme, namelijk:																												
Seksuele-pijnproblemen																													
41	Dyspareunie (pijn in de geslachtsdelen voor, tijdens, of na seksuele activiteit)																												
42	Vaginisme																												
43	Pijn in andere lichaamsdelen (voor, tijdens, of na seksuele activiteit)																												
44	Verminderde gevoeligheid geslachtsdelen (weinig of geen gevoel in de geslachtsdelen voor, tijdens, of na seksuele activiteit)																												
48	Ander seksuele-pijnprobleem, namelijk:																												
50	Parafiele stoomis, namelijk:																												
60	Genderdysforie																												
Seksueel misbruik/seksueel geweld																													
71	Problematiek van de dader																												
72	Problematiek van het slachtoffer																												
78	Ander seksueel misbruik-/seksueel geweldprobleem, namelijk:																												
Seksuele ontevredenheid																													
81	Over frequente seksueel contact met partner																												
82	Over aard seksueel contact met partner																												
83	Over seksueel contact met derde(n)																												
84	Over de eigen seksuele oriëntatie (homo/bi)																												
85	Over het eigen uiterlijk																												
86	Over het ontbreken van een partner																												
88	Andere seksuele ontevredenheid, namelijk:																												
91	Ander seks & gender probleem, namelijk:																												
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Codering geboortelanden</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>11</td> <td>Nederland</td> </tr> <tr> <td>12</td> <td>Turkije</td> </tr> <tr> <td>18</td> <td>Rest Europa</td> </tr> <tr> <td>21</td> <td>Marokko</td> </tr> <tr> <td>28</td> <td>Rest Afrika</td> </tr> <tr> <td>31</td> <td>Nederlandse Antillen en Aruba</td> </tr> <tr> <td>32</td> <td>Suriname</td> </tr> <tr> <td>33</td> <td>Rest Midden- en Zuid-Amerika</td> </tr> <tr> <td>34</td> <td>Noord-Amerika</td> </tr> <tr> <td>41</td> <td>Indonesië/vm. Nederlands-Indië</td> </tr> <tr> <td>42</td> <td>Japan</td> </tr> <tr> <td>48</td> <td>Rest Azië</td> </tr> <tr> <td>51</td> <td>Australië, Oceanië</td> </tr> </tbody> </table>		Codering geboortelanden		11	Nederland	12	Turkije	18	Rest Europa	21	Marokko	28	Rest Afrika	31	Nederlandse Antillen en Aruba	32	Suriname	33	Rest Midden- en Zuid-Amerika	34	Noord-Amerika	41	Indonesië/vm. Nederlands-Indië	42	Japan	48	Rest Azië	51	Australië, Oceanië
Codering geboortelanden																													
11	Nederland																												
12	Turkije																												
18	Rest Europa																												
21	Marokko																												
28	Rest Afrika																												
31	Nederlandse Antillen en Aruba																												
32	Suriname																												
33	Rest Midden- en Zuid-Amerika																												
34	Noord-Amerika																												
41	Indonesië/vm. Nederlands-Indië																												
42	Japan																												
48	Rest Azië																												
51	Australië, Oceanië																												

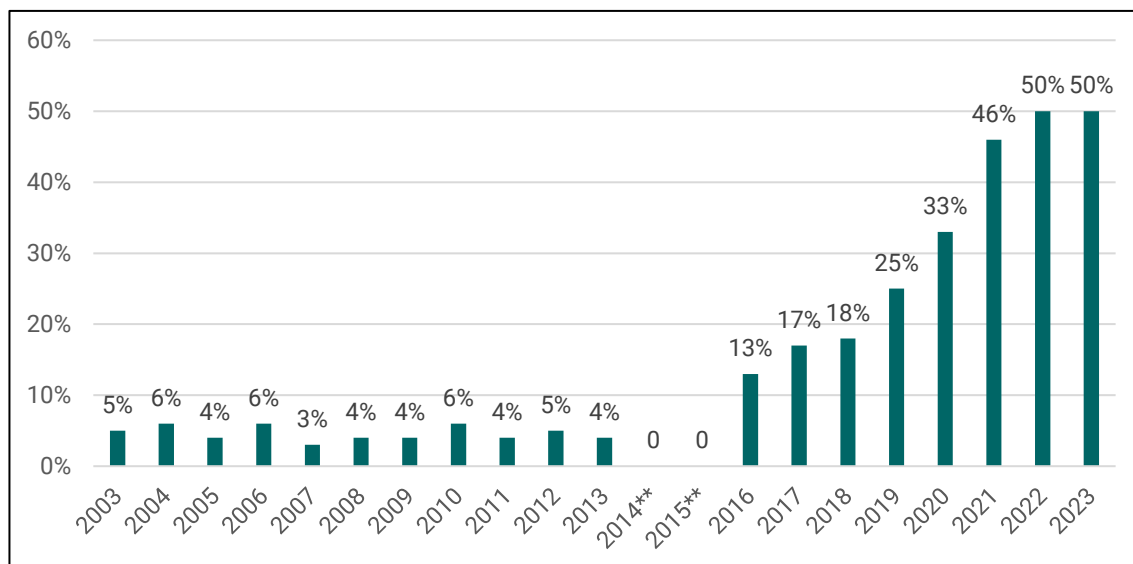
5.2 Aantal nieuwe cliënten

(n)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
PsyQ Den Haag*	126	142		196	165	195	171							109	107	76	65		118	122	110
PsyQ Utrecht				30	29			43	58	36	12			40	35	44	45	44	71	32	58
PsyQ Groningen**						167	55	64	23	19	21			87		42		112	117	49	98
PsyQ Heerlen							18	27	11	10	9										
PsyQ Leiden														42	14	17	14	52	34		
PsyQ Tilburg														17	14	12	15				
PsyQ Beverwijk																17	23	25	38	32	23
PsyQ Zaandam																22	51	65	73	90	111
PsyQ Goes																	41	12	19		
PsyQ Rotterdam																	110	119	91	133	157
PsyQ Almere																			11	28	25
<hr/>																					
Altrecht	40	43	46	46	48																
Eleos-Midden					23	23															
Eleos-Noordoost					21																
Emergis					79	36	65	33	78		84										
GGZ Eindhoven						26	44										83	63	41		
GGZ Ingeest						13	48	14													
GGZ Friesland							76	75	24		49										
Totaal	166	185	46	272	365	460	477	256	194	65	175			295	170	230	447	492	613	486	582

* Bij PsyQ Den Haag zijn de gegevens over 2018 en 2019 niet compleet.

** Bij PsyQ Groningen zijn de gegevens over 2022 en 2023 niet compleet.

5.3 Percentage nieuwe cliënten met genderdysforie*

* Het gaat hier om nieuwe cliënten met genderdysforie als belangrijkste seks & gender probleem.

** Over 2014 en 2015 zijn er geen gegevens beschikbaar.

5.4 PSTG-samenstelling

1. **Geestelijke Gezondheidszorg Eindhoven en de Kempen (GGzE), Eindhoven**
Contactpersoon: Christa Betz, maatschappelijk werker – VO / seksuoloog-NVVS
2. **PsyQ Almere**
Programma Seksuologie & Transgenderzorg
Contactpersoon: Nynke Chin-A-Fat, gezondheidszorgpsycholoog i.o. tot seksuoloog-NVVS
3. **PsyQ Beverwijk**
Programma Seksuologie & Transgenderzorg
Contactpersoon: Gertrud Borst, gezondheidszorgpsycholoog / psychotherapeut / seksuoloog-NVVS
4. **PsyQ Den Haag**
Programma Seksuologie & Transgenderzorg
Contactpersoon: Bart Faassen, gezondheidszorgpsycholoog / psychotherapeut / seksuoloog-NVVS
5. **PsyQ Groningen**
Programma Seksuologie & Transgenderzorg
Contactpersoon: Marjan van den Berg, arts / seksuoloog-NVVS
6. **PsyQ Leiden**
Programma Seksuologie & Transgenderzorg
Contactpersoon: Petra Leijdens, psychiater i.o. tot seksuoloog-NVVS
7. **PsyQ Rotterdam**
Programma Seksuologie & Transgenderzorg
Contactpersoon: Marise van der Linden, gezondheidszorgpsycholoog / seksuoloog-NVVS
8. **PsyQ Utrecht**
Programma Seksuologie & Transgenderzorg
Contactpersoon: Britt Rook, orthopedagoog (master seksuologie, KU Leuven)
9. **PsyQ Tilburg**
Programma Seksuologie & Transgenderzorg
Contactpersoon: Linda Bellemakers, psycholoog (master seksuologie KU Leuven)
10. **PsyQ Zaandam**
Programma Seksuologie & Transgenderzorg
Contactpersoon: Jos Vroege, psycholoog / seksuoloog-NVVS

Bestuur PSTG:

Jos Vroege, PsyQ Zaandam, voorzitter
Christa Betz, Geestelijke Gezondheidszorg Eindhoven en de Kempen, lid
Gertrud Borst, PsyQ Beverwijk, lid

Coördinatie PSTG-registratie:

Hanneke de Graaf, Rutgers

